

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації до вивчення вибіркової компоненти
здобувачами спеціальності 032 «Історія та археологія», ступеня
доктора філософії денної та заочної форм навчання

Київ 2024

УДК 930(477)

Є31

Укладач : В.В. Єгоров, канд. істор. наук, доц.

Рецензент: Лазарович М., д-р політ. наук, професор

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, д-р політ. наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права, протокол №7 від 27 березня 2024 року.

В авторській редакції.

Джерелознавство історії України: Методичні рекомендації до вивчення вибіркової компоненти здобувачами спеціальності 032 «Історія та археологія», ступеня доктора філософії денної та заочної форми навчання

/Уклад: В.В.Єгоров. Київ–Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2024. 25 с.

Містить плани семінарських занять, тематику індивідуальних завдань та контрольних робіт, питання модульного та підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Призначено для здобувачів спеціальності 032 денної та заочної форм навчання.

©КНУБА, 2024

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Мета та завдання вибіркової компоненти.....	6
Методи навчання.....	8
Тематика лекцій та практичних занять.....	10
Методичні рекомендації та вимоги до написання індивідуальної роботи.....	13
Методи контролю та оцінювання знань аспірантів	16
Питання підсумкового контролю.....	20
Політика щодо академічної доброчесності.....	22
Політика щодо відвідування.....	22
Список рекомендованої літератури.....	22
Інформаційні ресурси.....	25

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У межах цього курсу здобувачі за спеціальністю 032 «Історія та археологія» продовжують набувати загальні та фахові компетентності, пов'язані зокрема із вивченням курсу «Джерелознавство історії України». Ця дисципліна є вибіркоvim компонентом освітньої наукової програми спеціальності «Історія та археологія». Варто наголосити, що допуск аспіранта до захисту здійснюється після успішного виконання ним його індивідуального навчального плану, до складу котрого входять вибіркові дисципліни. Отже, метою викладання цієї вибіркової дисципліни є сформувати у аспірантів уявлення про основні аспекти джерелознавства, як наукової дисципліни. Варто наголосити на тому, що існує значна кількість точок зору на історіографію. Головні проблеми сучасної історіографії історії України суттєво розширилися з впливом студій з інтелектуальної історії, філософії історії, культурології, політології, етнології, соціальної психології. На сучасну історіографію історії України суттєво вплинув розвиток тематичної історіографії, біографічної історіографії, інституційно-організаційної, предметно-структурної історіографії, неформальної історіографії(напрями, школи, течії), регіональної історіографії, культурології історіографії, історії історіографії, історії теорії (методології та методики).

Вивчаючи цей курс здобувачі отримують уявлення про досягнення джерелознавчої науки, засвоюють основні принципи, закони і категорії діалектики та цієї науки, актуальні проблеми сучасної вітчизняного джерелознавства. Отримують уявлення про її методологічні функції, зокрема порівняльно-аналітичну; а також з'ясовують, що основні поняття, категорії, терміни джерелознавства науки потрібні для функції формалізації результатів наукового розвитку, наукових досліджень і розробок; принципи, закони і категорії. Аспірантам також варто звернути увагу на те, що вивчаючи минуле в свідченнях джерел про нього вони мають усвідомити труднощі історичного пізнання – неможливість експериментального відновлення минулого, фрагментарність свідчень минулого, зв'язок наявних свідчень з ідеологією.

В межах цього курсу аспіранти також отримують уявлення про сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності; основи аналізу джерельної бази у дослідженні обраної проблеми; сучасні підходи до вивчення різних типів джерел у зв'язку з періодом їх виникнення.

Здобувачі також набувають навичок самостійно усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням змісту наявної джерельної бази. Використовувати фундаментальні і прикладні знання про критику джерел в сфері професійної діяльності; також вміти самостійно аналізувати зміст джерел, самостійно та усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням наявної джерельної бази та ступеня її дослідженості. Використовувати фундаментальні і прикладні знання про джерела в сфері професійної діяльності. Вміти використовувати сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності. Мати навички здійснення джерелознавчого аналізу обраної проблеми наукової статті/ дисертаційного дослідження. Застосовувати сучасні підходи до вивчення історичних процесів, зважаючи на їх вплив на процеси сучасності. Здобувачі мають володіти навичками аналізу сучасних процесів з урахуванням їх історичного контексту і розуміння сутності методологічних підходів, котрі використовується сучасною джерелознавчою наукою.

Вивчення вибіркової дисципліни «Джерелознавство історії України» сприятиме ознайомленню аспірантів з сучасною соціокультурною теорією, методологією і методикою джерелознавства, інформацією про існуючі до цього і збережені комплекси письмових історичних джерел і методикою роботи з ними в процесі історичного дослідження. Відповідно до наведеного в рамках дисципліни аспіранти з нових теоретико-методологічних позицій ознайомлюються із сучасною, соціокультурною методикою роботи з письмовими джерелами і джерельній літературою; отримують уявлення про основні особливості, різновиди та фактичний зміст основних видів письмових джерел; отримують навички формування джерельної бази з обраної теми, методики джерелознавчого аналізу фактичного змісту використаних джерел та визначення достовірності їх відомостей. Опанування аспірантами дисципліни органічно впливає з переліку компетентностей котрі вони мають отримати в процесі навчання. Серед них особливе значення мають фахові компетентності викладені в п.2,3,6,7,8 освітньо – наукової – програми. Особливе значення має п.4. – розуміння принципів відбору архівних документів та інших джерел для реконструкції минулого України, в українському та світовому контексті, а також здатність проводити теоретичне і емпіричне дослідження, здатність до його апробації. Варто наголосити, що допуск аспіранта до захисту здійснюється після успішного виконання ним

його індивідуального навчального плану, до складу котрого входять вибірккові дисципліни.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ

Мета курсу підготувати висококваліфікованих спеціалістів з «Історія та археологія» здатних до проведення дослідницької роботи. Дисципліна «Джерелознавство історії України» є вибіркковим компонентом освітньої наукової програми спеціальності «Історія та археологія»

Компетенції аспірантів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Інтегральна Компетентність(ІК) Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу інформації, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.

ЗК04. Здатність ініціювати та проводити оригінальні наукові дослідження, ідентифікувати актуальні наукові проблеми, здійснювати пошук та критичний аналіз інформації, продукувати інноваційні конструктивні ідеї та застосовувати нестандартні підходи до вирішення складних і нетипових завдань.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК01. Володіння актуальною інформацією щодо сучасного стану, тенденцій розвитку, проблематики та наукової думки у сфері професійної діяльності.

ФК05. Здатність до застосування категорійно-понятійного апарату, новітніх теорій, концепцій, технологій та методів, необхідних для розв'язання комплексних проблем в історичній сфері.

ФК06. Здатність до володіння принципами відбору, використання історіографічного напрацювання й архівних документів для реконструкції різноманітних сторінок української історії, зокрема дослідження суспільно-політичних, державотворчих, соціокультурних аспектів, з врахуванням

світового контексту.

ФК07. Здатність здійснювати аналіз історичних процесів та явищ національної історії, зіставляти та узагальнювати подібні та відмінні тенденції в історії розвитку України та інших країн.

Програмні результати навчання

Знання (ЗН)

ПР02. Здатність продемонструвати глибинні системні знання і розуміння вітчизняного та зарубіжного наукового доробку та практичного досвіду, сучасної методологічно- методичної бази проведення наукових досліджень.

ПР04. Здатність продемонструвати знання із наукової та професійної підготовки для підтвердження достатнього рівня компетентності у виборі методів наукових досліджень, оцінки їх наукової новизни та практичного значення при вирішенні спеціалізованих завдань в галузі

Уміння (УН)

ПР06. Вміти застосовувати універсальні навички дослідника, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної, дослідницько-інноваційної та /або науково-педагогічної діяльності за фахом та продукування нових ідей та методів, спрямованих на покращення науково-практичної діяльності в галузі.

ПР14. Виокремлювати актуальні історичні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків як об'єкта наукового дослідження.

ПР15. Комплексно розуміти особливості впливу історичних процесів на розвиток особистості, суспільства та держави.

ПР16. Комплексно розуміти важливість історичної національної пам'яті, соціально відповідальної діяльності на основі етичних міркувань (мотивів).

Комунікація (КОМ)

ПР07. Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною та іноземними мовами, використовуючи навички міжособистісної взаємодії, працюючи в міжнародному контексті з різними стейкхолдерами

галузі, з використанням сучасних інформаційних технологій та засобів комунікації.

ПР08. Володіти сучасними інформаційними технологіями для розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації.

ПР09. Демонструвати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику, академічну добросовісність, повагу до різноманітності та мультикультурності в поєднанні з володінням передовими методиками викладання у вищій школі і постійним самовдосконаленням професійного та наукового рівня

Автономія і відповідальність (AiB)

ПР11. Здійснювати успішну інноваційну науково-технічну діяльність у соціально-орієнтованому суспільстві на основі міжособистісних взаємовідносин для максимального самовираження на основі терпимості, психологічної сумісності та етики поведінки.

ПР13. Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації на основі аналізу літературних джерел, патентних досліджень, повного циклу теоретичних і експериментальних досліджень, проведених за сучасними методиками

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу „Джерелознавство історії України” здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи аспірантів першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (статей, розділів дисертаційного дослідження), модульного контролю.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предмет «Джерелознавство історії України», знайомить з найбільш важливими проблемами історіографії (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе аспірантам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної

соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання аспірантами першоджерел, посібників, історіографічних досліджень, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів аспіранти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), готують історіографічні огляди до розділів дисертаційного дослідження/статей у фахових наукових виданнях, висловлюють власні оцінки, демонструють вміння та навички джерелознавчого аналізу новітніх проблем, подій та процесів минулого України. Плани семінарських занять для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей охоплюють 14 тем з курсу ” Джерелознавство історії України”. Плани семінарів доповнюють теми лекційного курсу.

Для підготовки кожної теми семінарів аспірантам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА., частина видань історіографічного напрямку наявна в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук і права (ауд. 432).

Під час роботи на семінарі аспіранти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом історіографії. Високу оцінку аспірант отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами. Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10 -15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі : доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

В разі організації навчального процесу онлайн лекції, практичні заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен аспірант повинен мати адресу корпоративної пошти КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА. Консультації з дисципліни проводяться керівником

курсу щотижнево. Графік доводиться до аспірантів на початку вивчення дисципліни.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I

Змістовний модуль 1.

Тема №1. Предмет та завдання джерелознавства історії України.

1. Джерелознавство історії України.
 2. Теоретичні завдання джерелознавства.
 3. Пошук, збереження та використання джерел з історії України
- Література : [46;53;56;71;75;98;100.]

Тема №2 Спеціальні історичні дисципліни у вивченні історичних джерел.

1. Формування комплексу спеціальних історичних дисциплін.
 2. Вивчення різних типів, видів і окремих особливостей джерел.
- Література : [4;5;16;31;46;53;56;59;60;71;75.]

Тема №3 Класифікація джерел з історії України

1. Різноманіття підходів джерелознавців до класифікації джерел.
 2. Видова класифікація історичних джерел, типи, підтипи джерел, групи джерел котрі відрізняються за зберігання і кодування історичної інформації.
- Література : [29;30;32;46;53;56;60;71;75;76;77;98.]

Тема №4 Розвиток джерелознавства в Україні.

1. Формування нових наукових концепцій в українському джерелознавстві.
 2. Розвиток джерелознавства, археографії, евристики, історичної бібліографії та електронного обліку історичних пам'яток в Україні.
- Література : [46;53;56;60;71;75;76;77;98.]

Змістовний модуль 2.

Українська історична наука наприкінці XVIII–на початку XXI ст.

Тема №5 Методи критики джерел з історії України.

1. Методи зовнішньої та внутрішньої критики по відношенню до джерел з історії України
2. Синтез джерел.
3. Умови та причини створення, етапи формування, періодизація літописних джерел та хронік.
4. Редакції, список, звід авторство, філіграні, маргіналії літописів та хронік.
5. Новітні наукові методи в роботі з писемними джерелами.

Література:

[21;24;39;40;46;49;50;53;55;56;57;58;60;62;63;64;71;72;73;74;75;77;98;104.]

Тема №6 Методологія та етапи дослідження джерел, їх групи.

1. Система методів джерелознавства, пов'язаних з пошуком, виявленням, джерел.
2. Критичний аналіз, виявлення достовірності та цінності джерел, з огляду на його наступне дослідницьке використання.
3. Етапи роботи з джерелами.

Література : [1;20;23;25;33;34;35;37;43;46.]

Тема №7 Речові джерела.

1. Археологічна наука як основний провідник у здобутті дослідниками речових джерел.
2. Перехідна група між речовими і писемними джерелами: монети, медалі, печатки.

Література : [13;6;18;19;39;46;50;53;56;60;71;77;80;86;87;98.]

Тема №8 Зображальні джерела.

1. Використання у вивченні зображальних джерел історичних, джерелознавчих методів.
2. Паперові грошові знаки як історичне джерело. Паперові гроші знаки України у ХХ – початку ХХІ ст.
3. Герби і емблеми .

Література: [9;10;11;12;13;17;22;27;28;44;46;50;53;56;60;71;77;85;86;98;99;102.]

Тема №9 Кінофотовідео та аудіовізуальні документи

1. Фіксація часу здійснення події у кінофотовідеодокументах.
2. Відтворення звукової сторони історичного роду в аудіовізуальних документах.
3. Розмаїття сучасних цифрових носіїв інформації.

Література : [15;41;42;45;46;50;51;52;53;54;56;60;71;77;83;84;88;89;98;105.]

Тема 10. Картографічні джерела

1. Географічна карта як історичне джерело.
2. Історія картографії.
3. Джерелознавча критика картографічних джерел.

Література : [53;60;71;90;91;92; 93;94;95;96;97.]

Тема №11. Статистичні джерела

1. Багатоманітність статистичних джерел.
2. Масові обстеження, описи, переписи, запровадження обліку та звітності як умови створення статистичних джерел.

Література : [8;60;53;71.]

Змістовний модуль 3.

Основні складові дослідницької роботи в рамках вивчення джерелознавства історії України

Семінарське заняття 1. Загальноукраїнський електронний реєстр історичних пам'яток. Семінарське заняття 2. Новітні наукові методи в роботі з писемними джерелами. Семінарське заняття 3. Літописні джерела, хроніки

Семінарське заняття 4. Актові та діловодні документи

Семінарське заняття 5. Матеріали соціологічних досліджень

Семінарське заняття 6. Документи громадських об'єднань та політичних партій

Семінарське заняття 7. Періодична преса

Семінарське заняття 8. Різноманітна інформація в періодичних виданнях: документальна, поточнохронікальна, особового характеру.

Семінарське заняття 9. Кореспонденції, рецензії, огляди, статті.

Семінарське заняття 10. Наукова та художня література

Семінарське заняття 11. Джерелознавча цінність наукових, популярних, навчальних та методичних праць

Семінарське заняття 12. Видання художньої літератури як історичне джерело.

Семінарське заняття 13. Узагальнення соціологічних опитувань оформлені у вигляді звітів, інформаційних повідомлень, аналітичних довідок.

Семінарське заняття 14. Публікації офіційних постанов державної влади, документів політичних партій і організацій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.

Написання індивідуальної роботи передбачає вміння викладати власні думки, а також створити невеликий за обсягом (до 10 сторінок) текст, зміст якого має бути пов'язаний з текстом наукового дослідження аспіранта, отже має містити всі аргументи і контраргументи та викладений максимально зрозуміло й стисло. Сучасний динамічний і різновекторний період розвитку суспільства й, отже, науки вимагає саме досконалого вміння та знання техніки формулювання чіткості аргументів та висновків дослідження та максимальної обізнаності із здобутками попередників у обраній науковцем темі.

Головні проблеми сучасного джерелознавства історії України що суттєво розширилися з впливом студій з інтелектуальної історії, філософії історії, культурології, політології, етнології, соціальної психології. На сучасне джерелознавство історії України суттєво вплинув розвиток тематичної історіографії, біографічної історіографії, інституційно-організаційної, предметно-структурної історіографії, неформальної історіографії(напрями, школи, течії), регіональної історіографії, культурології історіографії, історії історіографії, історії теорії (методології та методики), історії джерелознавчої науки. Для отримання аспірантами уявлення про досягнення світової та української джерелознавчої науки, основних принципів, законів і категорій діалектики цієї науки та актуальні проблеми сучасного вітчизняного джерелознавства сформульовано запропонований перелік індивідуальних завдань. Ця тематика спрямована на засвоєння того, що основні поняття, категорії, терміни джерелознавства потрібні для функції формалізації результатів наукового розвитку, наукових досліджень і розробок здобувачів. У вказаній тематиці робіт молодий науковець підводиться до думки, що вивчаючи минуле в свідченнях про нього треба усвідомити труднощі

історичного пізнання – неможливість (повного) експериментального відновлення минулого, фрагментарність свідчень минулого, зв'язок наявних свідчень джерел з ідеологією, складність процесу виокремлення потрібної для наукового дослідження інформації.

В межах вказаного переліку курсу аспіранти також отримують уявлення про основи джерелознавчого аналізу теми; сучасні підходи до вивчення джерел.

Тематика робіт також спрямована на набуття аспірантами навичок самостійно усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. Використовувати фундаментальні і прикладні історичні знання в сфері професійної діяльності; також вміти самостійно аналізувати факти, явища, усвідомлено ставити цілі і завдання власного дослідження з урахуванням результатів роботи попередників. Вміти використовувати сучасні способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в обраній сфері діяльності. Особливе значення з огляду на завдання підготовки науковців мають отримання розуміння принципів відбору джерел для реконструкції минулого України, в українському та світовому контексті, а також здатність проводити теоретичне, емпіричне та джерелознавче дослідження, здатність до його апробації.

Якість роботи залежить від повноти опрацьованого матеріалу, зважаючи на корисність його змісту для написання тексту розділів дисертаційного дослідження, статей, матеріалів до збірників наукових конференцій.

Послідовність роботи на тему може містити такі складові :

1. Обрання теми (зважаючи на її зв'язок з текстом дисертаційного дослідження), пошук інформації, її вивчення.

2. Упорядкування знайдених відомостей та оцінка її з точки зору можливості її використання у тексті розділів дисертації (можливе розбиття інформації зважаючи на їх корисність для різних розділів (плану) дисертаційного дослідження) інформації. Це дасть змогу полегшити свою роботу при формулюванні положень розділів наукового дослідження.

3. Ретельна оцінка віднайденної інформації з точки зору можливості її використання щодо тих чи інших джерел дисертаційного дослідження, історіографічних концепцій ,(теорій) що існують в науковому середовищі.

Особливої ваги ця частина набуває з огляду на наявність в сучасному інформаційному просторі безлічі недоведених теорій, фальсифікацій, перекручень, міфологічних уявлень про минувшину та походження джерел, проблем із достовірністю значного масиву джерел.

4. Виклад має бути підсумований висновками, який є однією з найважливіших частин роботи з огляду на те, що вони можуть бути використані у тексті наукового дослідження.

5. Остання частина це список використаних джерел і літератури сформульований із використанням сучасних стандартів опису джерел і літератури (котрі застосовуються в сучасній науковій літературі), а також транслітерація латинкою та перекладом назв джерел англійською мовою (у квадратних дужках []) головних джерел роботи.

Обсяг роботи має складати 5-10 сторінок.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- 1). Загальнонаукові методи опрацювання історичних джерел.
- 2). Статистичні методи дослідження історичних джерел.
- 3). Головні складові порівняльно- історичного методу.
- 4). Палеографічний метод вивчення джерел.
- 5). Дослідження зоонімів як складової частини історичних джерел.
- 6). Методи реконструкції історичних джерел.
- 7). Методи одержання інформації про тему історичного дослідження.
- 8). Методика вивчення літератури з теми історичного дослідження.
- 9). Головні етапи виявлення та опрацювання історичних джерел.
- 10). Способи одержання та осмислення теоретико - методологічної інформації з питань теми історичного дослідження.
- 11). Основні складові поняття «історичне джерело». Його зв'язок з історичним процесом.
- 12). Методи і прийоми роботи з історичними джерелами.
- 13). Виражена і прихована інформація історичного джерела.
- 14). Процедура авторської атрибуції джерел.
- 15). Дослідження соціальної функції об'єкту що використовується як історичне джерело.
- 16). Текстологічна робота з писемними джерелами.
- 17). Методика і техніка фіксації даних джерела.
- 18). Основні складові джерелознавчого коментаря.
- 19). Маргіналії їх зміст та види.

- 20). Зміст поняття джерелознавча легенда.
- 21). Фольклорні джерела.
- 22). Етнографічні джерела.
- 23). Лінгвістичні джерела..
- 24). Особливості Законодавчих актів як історичного джерела.
- 25). Місце творів мистецтва серед інших історичних джерел.
- 26). Специфіка художніх творів як історичних джерел .
- 27). Історичний роман як історичне джерело .
- 28). Особливості джерелознавчого аналізу документів політичних партій.
- 29). Праці ідеологів партій як історичне джерело .
- 30). Особливості періодичної преси як історичного джерела.
- 31). Методика вивчення матеріалів періодичної преси. Контент аналіз.
- 32).Кореспонденції. Рецензії. Огляди як історичне джерело.
- 33).Актові джерела XVI - XVIII ст.
- 34). Головні ознаки фальсифікатів актових джерел українських земель у XVI -XVIII ст.
виявлені дослідниками XIX ст.
- 35).Найдавніший період розвитку генеалогій.
- 36).Практична, утилітарна генеалогія початку XIX ст. – 60 pp. XX ст.
- 37). Геральдика як спеціальна історична дисципліна
- 38).Походження гербів, соціальні функції, основи геральдичної теорії
- 39).Особливості формування української родової геральдики: а) шляхетські;
б) клейноди козацької доби; в) герби малоросійського дворянства.
- 40). Стан і перспективи дослідження української родинної геральдики.
- 41).Виникнення та соціальна функція гербів міст.
- 42). Особливості формування гербової традиції в Україні.
а)Догеральдичний період;
б)Ранньогеральдичний період;
в)Пізньогеральдичний період.
- 43). Радянська емблематика Українських міст.
- 44). Сучасний стан та перспективи процесу місцевого герботворення.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АСПІРАНТІВ

Вивчення курсу „Джерелознавство історії України” в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на формування у аспірантів розуміння основних аспектів джерелознавства як

наукової дисципліни, усвідомлення суті функціонування історичної науки в Україні та зміни наукових підходів до вивчення української історії, а також забезпечення підготовки аспірантів до проведення дослідницької роботи.

Аспіранти отримують бали під час лекційних і семінарських занять, виконання контрольних завдань (береться до уваги присутність, активність). Оцінюються завдання переважно виконані аспірантом в межах плану його наукової роботи під час підготовки апробації наукових результатів (написання статті, підготовка виступу на конференції) та написання відповідних розділів тексту дисертації (вступ, стан джерельної бази дослідження, класифікація віднайдених джерел з наукової теми статті, тексту дисертації у формі контролю систематичності та активності роботи аспіранта. Поточний контроль успішності проводиться під час проведення семінарських занять і самостійних робіт під керівництвом викладача коли звіряються набуті аспірантом навички з виконанням ним плану написання історичного дослідження (дисертації).

Під час проведення самостійних занять аспіранти розширюють та поглиблюють знання отримані під час проведення лекційних занять, проводять науково-дослідну роботу, що передбачає класифікацію знайдених і відібраних ними джерел, проводять обробку змісту історичних розвідок методами відповідними суті досліджуваної проблеми, вчать правильно, логічно, обгрунтовано викладати отримані результати в джерелознавчій частині під час апробації результатів свого дослідження (у науковій статті), вступі, основній частині наукової роботи та отримують відповідну теоретичну, методичну та практичну допомогу від викладача. Самостійні роботи аспірантів організовуються на основі затверджених завдань плану наукової роботи котру він виконує.

Під час проведення заліку визначається рівень засвоєння аспірантом змісту навчання, сформованих умінь і практичних навичок шляхом перевірки та оцінки рівня науково-теоретичної та практичної підготовки.

Підсумкове оцінювання здійснюється на основі підсумкових оцінок за кожним завданням в межах кожного з 3 змістовних модулів. Оцінюються завдання переважно виконані аспірантом в межах плану його наукової роботи під час підготовки апробації наукових результатів (написання статті, підготовка виступу на міжнародній, всеукраїнській конференції) та написання відповідних розділів тексту дисертації (вступ, стан та аналіз стан вивчення джерел) у формі контролю систематичності та активності роботи аспіранта над вирішенням даних проблем. Підсумковий контроль успішності проводиться на основі результатів поточного контролю за тематикою кожного з трьох модулів відповідно до виконання аспірантом плану наукової роботи. Дотримання запланованого терміну здачі робіт є обов'язковою. Подані роботи після встановленого строку без поважних на це причин втрачають 20 балів.

Підсумковий диференційований залік формується через розподіл балів між поточним контролем у співвідношенні – 50% оцінки за практичні дії, виконання завдань у межах виконання плану дисертаційного дослідження та поточного контролю за його виконанням, що здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни; 50% – результати заліку.

Визначення оцінки аспіранта з котрою виставляється залік – повне виконання усіх завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи та засвоєння теоретичних положень дисципліни («відмінно»), не повне виконання усіх завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи та засвоєння теоретичних положень дисципліни («добре») виконання частини завдань пов'язаних з виконанням наукової роботи але не засвоєно теоретичні положення дисципліни («задовільно».)

Система оцінювання навчальних досягнень **аспірантів: національна та ECTS**

Шкала оцінювання аспірантів:	Підсумкова кількість балів (максимально 100)	Оцінка ECTS	Оцінка за 4-х бальною шкалою	
	0-34	F	«незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
	35-59	FX	«незадовільно» з можливістю повторно досклад	
	60-63	E	«задовільно»	
	63-73	D	«задовільно»	
	74-81	C	«добре»	
	82-89	B	«добре»	
	90-100	A	«відмінно»	

При виставленні оцінки викладач враховує роботу з усіх видів навчальних занять, особливо тих, що безпосередньо відповідають виконанню плану

дисертаційного дослідження. Оцінка, яку виставив викладач, вважається остаточною і перегляду не підлягає. Аспіранту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається повторне перескладання. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання		Підсумковий контроль	Сума Балів
1 Модуль	Контрольна робота		
30	20	50	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Принципи відбору і умови зберігання документів в фондах архівів України.
2. Загальноукраїнський комп'ютерний реєстр історичних пам'яток.
3. Методи палеографії, дипломатики та епіграфіки в дослідженні джерел.
4. Методи геральдики та сфрагістики в джерелознавчих дослідженнях.
5. Методи нумізматики та боністики в джерелознавчих дослідженнях.
6. Класифікація речових джерел з історії України.
7. типи і види зображальних джерел з історії України.
8. Основні типи і види писемних джерел з історії України.
9. Зовнішня критики історичних джерел.
10. Внутрішня критики історичних джерел.

11. Аналітична критика історичних джерел.
12. Атрибуція історичного джерела.
13. Інтерпретації історичного джерела.
14. Складові джерелознавчого аналізу.
15. Публікації історичних джерел в Україні.
16. Нагороди України.
17. Прапори в Українській державі.
18. Герби в Українській державі.
19. Печатки України.
20. Кінофотовідеодокументи в Україні середини ХІХ, ХХ ст. -початку ХХІ ст.
21. Географічна карти як історичне джерело.
22. Законодавчі акти органів влади в українських землях.
23. Документи громадських об'єднань і політичних партій України ХІХ-початку ХХІ ст.
24. Періодична преса в Українських землях ХVІІІ - початку ХХІ ст.
25. Документи особистого походження в Україні.
26. Наукова та художня література в Україні в ХVІІІ - початку ХХІ ст.
27. Технології використання штучного інтелекту у джерелознавчих дослідженнях.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Контрольні роботи повинні бути самостійно підготовленими. Всі роботи проходять перевірку на оригінальність через відповідне програмне забезпечення. В роботі має бути 80% унікального тексту, оформленого згідно правил цитування. У випадку наявності підтвердженого факту порушення академічної доброчесності у виконанні цих завдань, напр. запозичення посилань на літературу з чужих рук (плагіат) аспірант отримує інше завдання для складання заліку.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Пропущені заняття потрібно обов'язково відпрацювати шляхом підготовки додаткового есе.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воронов В.І. Джерелознавство історії України: Курс лекцій. Міністерство освіти і науки України; Дніпропетровський національний університет. Д.: Ви-во Дніпропетровського університету, 2003. 336с.
2. Дейнека Л. Джерелознавство новітньої історії України [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; Луцьк, 2018. - 176 назв., 27 с.
3. Калакура Я.С., Войцехівська І.Н., Павленко С.Ф. Історичне джерелознавство: підручник для студентів вищих навчальних закладів., К.: «Либідь», 2017. 512 с.
4. Макарчук С.А. Джерелознавство історії України. Навчальний посібник. Львів: Світ, 2008. 512 с.
5. Міронова І. С. Історичне джерелознавство та українська археографія : спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання

історії : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 208 с.

6. Острячко А.М. Джерелознавство історії України. Чернігів, 2021. 60 с

Довідкові видання

1. Войтович Л., 2000. Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.): склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. Львів, 2000, 480 с.

Збірники документів

1. Багалій Д. І. Нарис української історіографії. Джерелознавство. Літописи. Київ, Вип. 1, 1923. 138 с.

2. Багалій Д. І. Нарис української історіографії. Джерелознавство. Літописи. Київ, 1925. Вип. 2, 108 с.

3. Гваньїні О. Хроніка європейської Сарматії. Київ, 2009. с. 158-159;

4. Густинський літопис., 2006. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. Упоряд. та перекл.: В. Кречотень, В. Шевчук, Р. Іванченко. Київ.: «Дніпро», 2006. 976с.

5. Литвин М. Про звичаї татар, литовців і московитян (десять уривків) (1550) // Мемуари до історії південної Русі. – Вип. 1 (XVI ст.). – Дніпропетровськ, 2005. – С.50-100;

6. Національні відносини в Україні у XX ст.: збірник документів і матеріалів., 1994. Упорядн.: М.І.Панчук (керівн.), І.Л.Гошуляк, С.С.Діброва. Ю.І.Зінченко, Ю.А.Левенець. С.П.Пишко. Л.П.Польовий. А.А.Словйова, О.А.Спірін, Д.С.Щедріна; Ред.Кол. .: І.Ф.Курас, Р.Я.Пиріг, Л.П.Польовий. Інститут національних відносин і політології НАН України., К.: «Наукова думка», 1994. 558 с.

7.Стрийковський Мацей., 2011. Літопис польський, литовський, жмудський і всієї Руси Відп. ред. О. Купчинський. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів, Історичні джерела. Т. 10, 1075 с.

8.Сушицький Т.П. Західно–руські літописи як пам'ятки літератури. Упорядкував і до друку виготовив О.А.Назаревський. К.: «З друк.ВУАН», 1929.ч. II, 404 с.

9.Толочко П.П.Літописи Київської Русі.Київ: «Київ. акад. євробізнесу»,1994. 88с. Узагальнюючі праці

10.Русина О., Сварник І.,Войтович Л., Ващук Д.,Блануца А.,Черкас Б. Україна: литовсько-польська доба 1320-1569. Київ: Балтія-Друк,2008.176 с.

11. Яковенко Н. М. Вступ до історії. К.: «Критика»,2007. 375с.

Журнальні статті

12.Історичні джерела та їх використання .К.: «Наукова думка»,1964.Вип.1, 289 с.

13. Історичні джерела та їх використання .К.: «Наукова думка»,1966.Вип.2, 288 с.

14. Історичні джерела та їх використання .К.: «Наукова думка»,1968.Вип.3, 300 с.

15.Історичні джерела та їх використання . К.: «Наукова думка»,1969.Вип.4, 301 с.

16.Історичні джерела та їх використання . К.: «Наукова думка»,1970.Вип.5, 220 с

17. Історичні джерела та їх використання . К.: «Наукова думка»,1971.Вип.6, 211 с.

18. Історичні джерела та їх використання . К.: «Наукова думка»,1972.Вип.7, 172 с.

19. Стрельський В.І.Художня література як джерело для вивчення історії

СРСР. Український історичний журнал.1983.№3, С.151-156.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук і права. Дисципліна «Історіографія історії України» URL:
<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2648>

Бібліотека КНУБА URL:<http://library.knuba.edu.ua>

Історична правда URL:<https://www.istpravda.com.ua/>

Навчальне видання

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації

до вивчення вибіркової

компоненти здобувачами спеціальності 032 «Історія та археологія»,
ступеня доктора філософії денної та заочної форми навчання

Укладач :

ЄГОРОВ Владислав Володимирович

Підписано до друку 27.02.2024 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Зам. № 23-370

Умов.-друк. арк. 1,1. Обл.-вид. арк. 1,2.

Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.

Е-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 7599
від 10.02.2022 р*

